

ZASAVSKI VESTNIK

LETO V. — ŠT. 36.

OLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZASAVJA

TRBOVLJE, 11. SEPTEMBRA 1953

Partizanske brigade
udarna pest slovenskega ljudstva

Ob proslavi Dneva brigad v Dolenjskih Toplicah

Daleč je že vse to, vendar postane človeku še vedno toplo pri srcu ob spominu na slavne dni, ki so tako odločilno vplivali na nadaljnji razvoj naših narodov in naše države.

Prav je, da se bomo spet sešli in si mnogokaj povedali. Ta bomo napravili na proslavi Dneva brigad v Dolenjskih Toplicah. Za hip se bodo začele oči — in spominov in pripovedovanj ne bo ne konca ne kraja. Ob teh razgovorih in obujanju spominov na našo veliko preteklost pa bo rasla in se še krepila zavest našega socialističnega človeka.

To, za kar je bilo prelito toliko krvi in potocih toliko solza, si bomo znali ohraniti, pa če tudi bi bilo treba spet zgrabit za puško.

Cepprav je minilo že dobrih deset let, odkar so se dvignili naši narodi na poziv

sem spet stopil na domača tla. Ko sem se vračal z materjo iz Trebnjega v Krmelj, kjer je bil moj oče šofer pri tamkajšnjem mogotcu Jakilu, ki je izžemal krmeljske knape, sem — kakšno presenečenje! — srečal pravo, pravcato patroljo gubčevcev. Sli smo minirali progo Sentjanž-Trebnje. V Pijavica, je zletela v zrak. Hotel sem kar z njimi, pa me niso pustili. Dejali so, da sem preveč izčrpan od zavora, pa tudi da bom kar potreben doma. Zelo dobro se mi je zdelo, ko sem prvič videl prave partizane, in to gubčevce, ki so imeli takrat za seboj že celo vrsto slavnih zmag.

Rad bi povedal nekaj besed o razvoju Gubčeve brigade.

Ko se je bližala velika italijanska ofenziva svojemu zatonu, ki je puščala

trpljenju se je prečistil slovenski človek in vrste borcev so se začele množiti.

V tistih težkih septembrskih dneh leta 1943 so ustanovili v gozdu nad Trebelnem pri Mokronogu udarno brigado Matije Gubca, ki se je formirala iz dveh bataljonov Zahodnodolenjskega odreda. Ta vas je zibelka dojenjskega partizanstva. Ni ga skoraj partizana, ki ne bi poznal Trebelnega.

Brigada, ki je štela okoli 800 mož, neustrašnih borcev, prekaljenih v nešteti borbah, je že dan po svoji ustanovitvi doživela svoj prvi ognjeni krst na Blečjem vrhu pri Trebelnem. Vodila je ves dan ogorčene borbe z izdajci lastnega naroda, ki so pljunili na svojo čast in ponos, z Legijo smrti, v kateri je bilo posebej oboroženo klečelastvo in svetočinstvo — skratka vse tisto, kar se je gnilega nabralo v slovenskem narodu — in dostojno dokazala svojo borbenost. Po veliki italijanski ofenzivi, ki je dala na rešeto naš narod, so se začele ustanovljati po vseh vaseh prve oborožene formacije Bele garde, ki so si nadele ime »vaških straž« in so sestavljale osnovo Legije smrti. Da se ne bi še nadalje razlival po naših vaseh strup te hlapčevske miselnosti, ki jo je aktivno podpirala večina katoliške duhovščine, je brigada pod vodstvom svojega komandanta Novljana začela z obširnimi akcijami razoroževanja in uničevanja vaških straž na območju, ki se razteza od sela Šumberka preko Sv. Križa pri Litiji do Stične in Višnje gore. V teh pohodih so iztrebili precej domače izdajalske golazni, ki se je morala zaradi učinkovitega partizanskega orožja zatekati v okrilje fašističnih postojank.

Brigada, ki je imela ob svoji ustanovitvi poleg pušk le sedem puškomitraljezov, je tako za ceno dragocene krvi in nešteti življenj, trgala iz sovražnikov rok orožje, obleko in municijo ter se zlasti na tem sektorju oskrbovala z bombami, ki so jih borci pobirali na minirani nemško-italijanski meji.

Sredi neprestanega borb z belogardiščinimi patroljami in skupinami, ki so nameravale ustanovljati postojanke pri Sv. Križu na območju Višnje gore in Stične, je brigada rušila progo, ki je vodila v Novo mesto. Uničevala je vojaške transporte ter tako vedno bolj in bolj onesposabljala to važno železnico ter onemogočala redno oskrbo fašističnih in belogardiščin postojank (Nadaljevanje na 2. strani)

REVIRSKI BORCI BODO
V VELIKEM ŠTEVILU OBISKALI
PARTIZANSKO DOLENJSKO

Če hodiš po naših revirskih krajih, srečuješ vsak dan stare partizanske borce, ki se ogovarjajo z besedami: »Saj pojdeš tudi ti na Dolenjsko, kaj ne?« Taka in podobna vprašanja slišiš te dni v Trbovljah, Zagorju, Hrastniku in drugod.

Da, tudi revirski borci bodo pohiteli v nedeljo v velikem številu v stare partizanske kraje na Dolenjskem, kjer se bodo srečali z znanci in borci iz naših velikih dni — dni herojskih bitk in zmag.

Samo iz Trbovelj bo odšlo na Dolenjsko s posebnim vlakom 1500 udeležencev, nadalje večje število kamionov in avtobusov. Konkretnih prijav je bilo že minulo nedeljo nad 1000, prihajajo pa še vedno nove. Iz same Strojne tovarne »Miha Marinko« pojde na Dolenjsko 200 borcev, isto število iz cementarne itd. Iz Trboveljske elektrarne odpotuje v Dolenjske Toplice 60 borcev; šli bi radi tudi ostali, a mora v nedeljo, 14. t. m., elektrarna normalno obratovati, kjer je potrebno strožno osebje pri strojih. Prav tako pojde iz Trbovelj na Dolenjsko posebna skupina partizanskih invalidov.

Na proslavi v Dolenjskih Toplicah bo nastopila nekdanja kulturniška skupina IV. operativne cone (trboveljska godba) z Gobčevim kantato »Hej partizan«, nadalje delavska godba »Svobode« iz Zagorja, prav tako tudi bivša godba VII. korpuse — sedanja delavska godba »Svobode I« iz Hrastnika, ter moški zbor »Zarja« iz Trbovelj.

Organizacija za ta veliki partizanski zlet poteka prav dobro, čeprav so se nekoliko zakasnili, to pa po krivdi terenov, ki svojih nalog niso pravilno razumeli.

Za poseben vlak, ki bo vozil iz Trbovelj, je že določen vodja, prav tako reditelji za vsak vagon. V vlak bo sanitetska služba z zdravnikom in pomožnim osebjem, kamione pa bodo spremljali člani ekipe Rdečega križa. Vagoni bodo sicer tovorni, vendar opremljeni s klopmi in jamskimi svetilkami, za matere z otroci pa bodo na razpolago potniški vozovi.

Revirčani! Ne čakajte posebnih obvestil, prigrasite se svoji ZB, terenskemu odboru OF in sindikalni organizaciji, da nas čim več pohiti na veliko slovesnost naših prvih štirih slovenskih brigad, na mogočno manifestacijo slovenskega naroda, čigar zmage in uspehi so ovenčani s krvjo borcev, ki jih tam ne bomo več srečali, a so nam po njih ostali neporušljivi, živi spomeniki.

Glede posebnega vlaka na Dolenjsko bi še omenili, da bo ta odšel iz Trbovelj v nedeljo, 14. septembra, ob 1.25 uri, povratek z Dolenjskega pa ob 6.38. uri. — Za vse vlake na to proslavo je dovoljen 75%-ni popust za II. in III. razred brzih, potniških in posebnih vlakov z vseh naših železniških postaj v času od 10. do 14. septembra za prihod na proslavo, za povratek pa od 14. do 17. septembra. —bs—

Kai smo storili za omiljenje
posledic suše — in še kaj

Kakor vsak mesec so tudi ta mesec na OLO Trbovlje sklicali konferenco predsednikov in tajnikov občin ter vseh predsednikov kmetijskih zadrug.

Najprej so obravnavali posledice suše v okraju Trbovlje. Ugotovili so, da v našem okraju suša ni tako občutno prizadela kmetijstvo in živinorejo kot n. pr. v sezanskem, goriškem, murskosoboškem okraju in še v nekaterih okrajih, kjer so pridelali komaj 10% normalne količine krme. Treba pomagati najbolj prizadetim okrajem s krmom. Organizirati moramo pomoč tistim okrajem, ki so najbolj prizadeti. Kljub notranji organizaciji medsebojne pomoči bo vendarle treba nekaj živine odprodati. Živinorejski odseki pri KZ morajo to vprašanje zagrabit tako, da bo naš živilski fond čim manj prizadet. Zadrug in živinorejski odseki so poklicani, da organizirajo odkup in dogon živine. Kar se tiče pomoči od oblasti, moramo poudariti, da bodo vsi prizadeti dobili močna krmila. Tudi naš okraj jih bo dobil. Ne zadostujejo pa samo močna krmila, ampak tudi krma. Zato moramo odkupiti nekaj sena, da ga pošljemo tistim okrajem, ki ga nimajo. Predviden je tudi brezobresten kredit za nakup krme. Poleg tega so razmišljali o zamenjavi živine našega okraja s Primorsko, ki ima boljše živino, zato bodo organizirali dovoz živine iz teh okrajev. Gre za to, kako bodo živinorejski odseki organizirali to akcijo. Treba bo pohiteti in izboljšati kvaliteto živine v našem okraju.

Živinorejski odseki pri KZ bodo organizirali ob določenih dnevih dogon živine na odredeno mesto in ceno živine določevali komisijsko. Ob takih priložnostih pa je pod strokovnim pregledom

možno preprečiti zakol plemenske in mlade živine, ki jo je treba zamenjati za staro in slabšo živino. S takim organiziranim odkupom bi preprečili vsako samovoljo in špekulacijo raznih nakupovalcev.

Glede pomoči prizadetim okrajem so po širših razgovorih sklenili, da bodo občine dale po svojih močeh ogroženim krajem določene množice krme. Okraj Trbovlje po priskočil na pomoč z najmanj 10 vagoni sena, kar da okrog 50 tisoč kilogramov krme tistim krajem, ki jih je suša najbolj prizadela. Poljsnik in Dol pri Hrastniku sta takoj obljubila en vagon sena. Ta korak oblasti bo vzbudil pri prebivalstvu prav gotovo vse razumevanje. Skrbeti bo pač treba za to, da bo cena primerna. Tu gre za solidarnost do prizadetih. Ljudski odbori in zadrug so poklicani, da to nalogo izvedejo.

Kar se tiče kmetijskih zadrug samih, pa je treba omeniti, da se te doslej organizacijsko niso dovolj krepile. To je očitno prav sedaj, ko stojimo pred vprašanjem pomoči prizadetim okrajem. Tako imamo v našem okraju v zadrugah 2924 članov, višina deležev pa znaša le po 500 din, češ da kmetje ne morejo več dati. Vsota vpisanih deležev znaša 1.380.000 din, plačanih pa je le 380.365 din. Izterjatev vpisanih deležev je torej važna naloga naših KZ. Drugo vprašanje, ki duši pobudo naših zadrug, pa je okoliščina, da od 2934 članov KZ vloga denar in kreditne odseke komaj 120 članov ali 4,1% vseh članov in da v 9 zadrugah sploh ni nobenega vlagatelja. Temu izredno važnemu vprašanju bodo morale zadrug posvetiti v bodoče več pozornosti.

Treba bo še mnogo političnega dela, (Nadaljevanje na 3. strani)

Štab Gubčeve brigade leta 1944 na Paki v Beli krajini. — O leve proti desni: Trboveljčan Viktor Umek, pomočnik komisarja brigade; Karel Dimnik, namestnik komandanta; Vinko Mojskerc, komandant brigade; Stane Škerlj, komisar brigade; Bogomir Gaberc, načelnik štaba brigade.

KPJ k uporabi proti fašizmu in smo v teh desetih letih doživeli marsikaj, doživeli celo izdajstvo od tistih, katerim smo najbolj zaupali, je duh solidarnosti naših narodov danes še prav tako močan in svež kot v prvih dneh našega upora. Mislim, da je to ena izmed najvažnejših značilnosti naše revolucije. Te naše enotnosti pa ne bi bilo, če se ne bi vsi že od vsega začetka zavedali, da se borimo za socialno svobodo naših ljudi — za socializem. To pa je zasluga naše slavne KPJ. Če ne bi bilo te jasne zavesti našega človeka, se ta ne bi boril. Smešna je trditve naših vzhodnih sosedov, da je bila naša borba le naključje. Nam vsem je bilo treba v tistih mračnih dneh jasne in določne perspektive. To pa nam je dala Partija pod vodstvom tovariša Tita. Naš ljudje, naši delavci in kmetje leta 1941 niso šli v boj — recimo — za kakšno klerofašistično monarhijo. Zanj se naš proletariat ne bi boril.

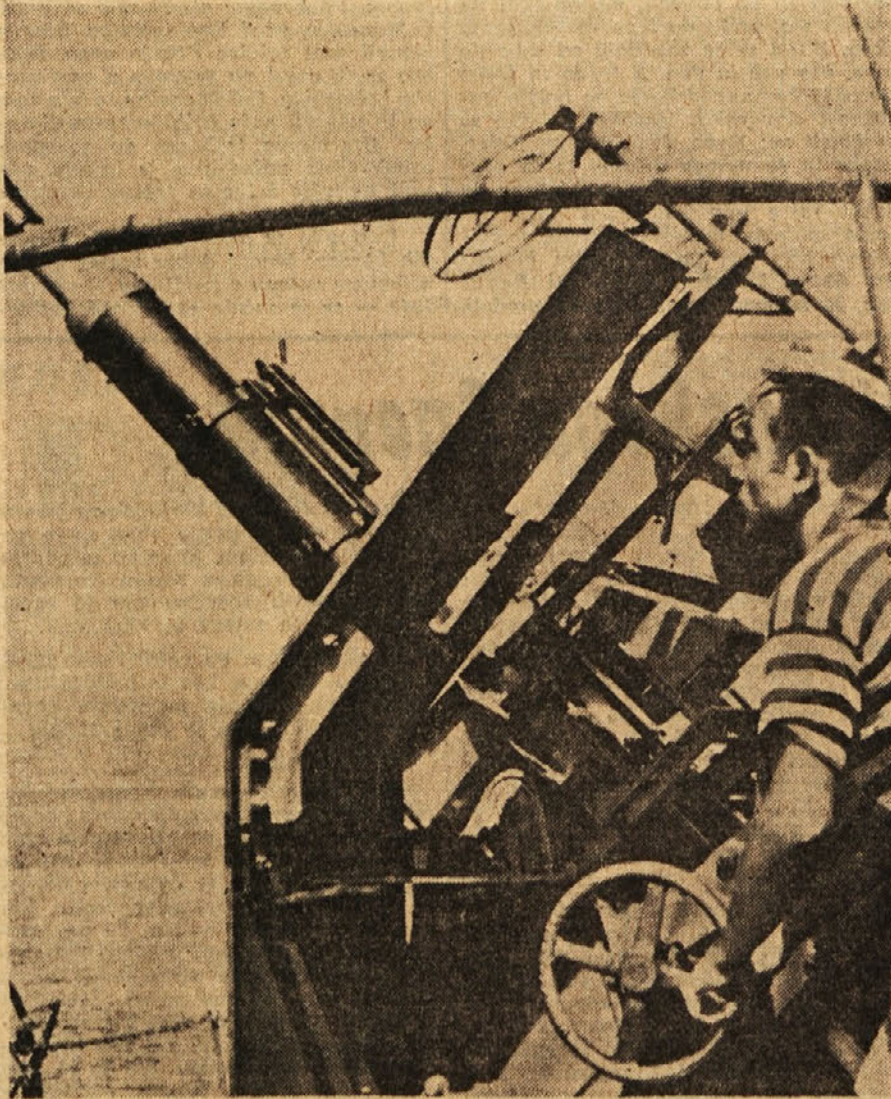
Ze na začetku sem dejal, da se bomo sešli in si marsikaj povedali. Pripovedovali si bomo spet, kako je bilo v naših brigadah in povsod, kjer smo bili. To bo praznik nas vseh, vsega slovenskega naroda. Spominjali se bomo, kako je bilo v zaporih in internacijah, povsod, kjer smo neustrašeno in ponosno gledali fašističnemu trinogu v oči.

Bil sem v zaporu. Kako radi smo se imeli! Daleč v Italiji smo živeli, vendarle samo za svojo domovino. Kadar je prišel med nas kak nov naš človek in nam prinesel novice o partizanih, o vedno večjih uporih in bojih pri nas v domovini, nam je bilo gorko in velikemu mrzlem »kameronus«, kurniku, kjer nas je bilo stlačenih 150 Slovencev, Dalmatincev in Crnogorcev. Bili so med nami partizani prve večje partizanske akcije v Sloveniji, napada na Lož — same dosmrtno obsodbe. Človeku bi se naježili lasje, če ne bi videl pred seboj nasmejanega Iztoka Zagarja. Šel je iz Piemonta na ponovnem procesu v Ljubljano — šlo mu je za glavo — pa nam je dobrodušno pomahal. Bili smo se zanj.

Med tem časom pa se je po Sloveniji uporniško gibanje krepilo. Rastle so partizanske enote. Iz malih razstresenih čet so se formirali bataljoni, iz njih brigade. Leta 1942 so bile ustanovljene na pobudo vrhovnega štaba NOV in POJ prve slovenske brigade. Zrasle so Cankarjeva, Gubčeva, Tomšičeva in Serčerjeva brigada. Vse to nam je krepilo moralo v zaporu. Ponosni smo bili na našo vojsko. Celo v zaporu smo formirali vojaške enote, učili smo se vojaških znanosti, natančno smo morali poznati vsaj puško, pistolo in mitraljez. To nas je učilo tovariš Selšek, ki je umrl po vojni na posledicah gorja, ki ga je preživel med okupacijo.

Avgusta 1943 sem bil izpuščen iz italijanskih zaporov. Po dolgem potovanju

Ob 10. obletnici naše vojne mornarice

Včeraj, 10. septembra, je slavila naša država 10-letnico, odkar je maršal Tito dal povelje za ustanovitev prvega mornariškega odreda. S tem dnem su bili postavljeni temelji današnji Vojni mornarici, čuvarici našega Jadrana. Naša mornarica je danes vsak trenutek budno pripravljena, da brani naše morje. Titove besede: »Tujega nočemo, svojega ne damo« so globoko vsidrane v srce ponosnih branilcev našega sinjega Jadrana.

V zadnjih dneh po svetu

Ameriško apelacijsko sodišče v Frankfurtu na Meni je razsodilo o usodi mladega Ivana Pirečnika tako, da je vzevoljilo ne samo naše narode, marveč tudi pravne osebe kulturnih držav, pa tudi prebivalstvo same Zahodne Nemčije, ki se uprašuje, kako je moglo priti do take pravne, ekonomske in vzgojno nemogoče razsodbe. Ves pravični svet želi in pričakuje, da mnenje doh ameriških sodnikov ni mnenje pelikega ameriškega naroda in da bo ta krična razsodba, ki se upira vsakemu zdravemu razumu, skoraj preklicana.

Italijanska vlada je imenovala 19 funkcionarjev, ki bodo po odločbi londonske konference prevzeli posamezne resore pojaske uprave v Trstu. Poveljnik cone, general Winterton, je potrdil to imenovanje. Med imenovanimi funkcionarji so samo trije Tržičani, poleg dr. Vittellija pa ostanejo še tudi trije višji angloameriški funkcionarji.

Ta delni prevoz oblasti pa so hoteli običajni »neznanci« proslaviti ob svitu plamena ene izmed slovenskih šol v Trstu. Zažgali so namreč slovensko gimnazijo, požar pa pomeni prvo lošično posledico londonskega popuščanja rimskemu pritisku in njegovi izsiljevalni politiki.

Na kongresu kominformistične Mednarodne zveze študentov v Bukaresti bodo sodelovali večinoma samo kominformistični delegati, ker so se mnoge nacionalne študentske zveze zahodnih držav izrekle, da nočejo sodelovati na kongresu brez Jugoslavije.

Najnovejši predlog o rešitvi anglo-perzijskega spora je dr. Mosadik, predsednik perzijske vlade, zavrnil. V svojem govoru je izjavil, da je anglo-ameriški predlog za perzijsko plado nesprejemljiv. Zavrnilen predloga je ozbudila v Washingtonu razočaranje.

Indijski tisk posveča pedno večjo pozornost Jugoslaviji in njenim uspehom pri obrambi neodvisnosti in izgradnji socializma. Nad 50 dnevnikov je objavilo v angleškem in raznih indijskih jezikih članke in novice, v katerih objektivno opisujejo jugoslovansko notranjo politiko.

Demokratski kandidat Stevenson, ki je odprl predvolilno kampanjo v ZDA, je v svojem programu poudaril, da je za enakopravnost pri zaposlovanju za vse delavce, neglede na barvo, raso ali vero, za izpolnjevanje socialnega varovanja, za razvoj kolektivnih pogodb in za »minimalni zakon o delu«. Sodijo, da bo njegova stranka pridobila na prihodnjih predsedniških politih velik del črnih glasov.

Voditelj grške opozicije Papagos je poudaril potrebo tesnega sodelovanja na političnem, gospodarskem, kulturnem in vojaškem področju med Grčijo in Jugoslavijo ter izjavil, da Jugoslavijska, Grčija in Turčija lahko zagotovijo mir na Balkanu.

Jugoslovanska in avstrijska delegacija sta podpisali v avstrijskem mestu Gleichenberg sporazum o nepremičninskih dvostranskem o jugoslovanskim obmejni coni in sporazum o ureditvi obmejne prometa med Avstrijo in Jugoslavijo. Sporazum je bil dosežen v vseh točkah; v njem se kaže želja jugoslovanske vlade, da bi navezala sodelovanje z Avstrijo in v tem delu Evrope ustvarila prijateljsko ozračje.

Zahodne velesile doomijo v uspeh svojega predloga glede mirovne pogodbe z Avstrijo. Menijo, da sovjetska vlada prav nič ne želi doseči splošno rešitev avstrijskega vprašanja in da je vprašanje daleč od rešitve, razen če bi prišlo do nenadne spremembe v stališču Sovjetske zveze.

Tudi Beneški Slovenci žele, da bi prišlo do pravičnega sporazuma med Jugoslavijo in Italijo. V nasprotnem primeru pa se bo ljudstvo Beneške Slovenije borilo, dokler ne bo končno zmagala pravica, četudi si Italija domišlja, da ji bo sčasoma uspelo raznaroditi vso Beneško Slovenijo s tem, da bi ji vsilila italijanski jezik.

V Ameriki zaseda sedaj Varnostni svet, v katerem razpravlja o sprejemu novih članov OZN. Države, ki jih bodo predlagali zahodni zastopniki, bodo nerjetno naleteli na hud odpor SZ, ki ima pravico veta, nasprotno pa bodo zahodne sile nasprotovale sprejemu tistih članic, ki jih bo predlagala SZ.

O PRVI STAVKI ZAGORSKIH APNENIČARJEV

Dne 3. septembra t. l. je kolektiv apnenic na rudniku Zagorje praznoval 16. obletnico pomembne stavke. Predno opišemo to zanimivo mezdno gibanje, je potrebno nekaj pojasnil.

Delovni kolektiv zagorskih apnenic je bil vedno tesno povezan s kolektivom rudnika Zagorje. Kadar so rudarji vodili borbo za izboljšanje svojih življenjskih pogojev, so jih apneničarji vedno podpirali. Pri znani revirski glodarni stavki leta 1934 so apneničarji solidarno podprli zagorske rudarje in 3. julija tistega leta vsi kot en mož zasedli svoja delovna mesta, kjer so vztrajali tako dolgo kot rudarji. Po 108 urah gladovne stavke, ki ne nekdanja TPD v Ljubljani preklicala svoje zahteve, so tudi apneničarji skupno z rudarji spet nadaljevali svoje delo. Uspehi rudarjev v mezdnem gibanju so se odražali tudi pri apneničarjih, saj so imeli ti iste ugodnosti kot rudarji.

Stari način pridobivanja apna s tako imenovanimi poljskimi pečmi je povzročil krizo v tem obratu. Pridobivanje apna ni bilo več rentabilno in obrat je prenehal z delom. Ob koncu leta 1934 so začeli v teh apnenicah graditi prvo jaskovno peč, ki je meseca julija 1935 že začela obratovati. Pri tej peči so delali trije izurjeni kurjači, ki so postali brezposelni pri takratnih Brollajevih apnicah v Zagorju. Poskus z jaskovno pečjo se je tako dobro obnesel, da so dali v novembru istega leta že drugo peč v obrat. Delo v apnenicah se je spet poživilo. Toda čeravno je bilo pridobivanje apna z jaskovnimi pečmi donosnejše kot s starimi poljskimi pečmi, delavci od novega načina dela niso imeli nobenih koristi. Nekaj starejših delavcev v apnenicah je imelo še kopaško kategorijo in zaslužio po 40 din na dan ter uživalo deputatni premož, medtem ko so imeli vsi ostali, na novo sprejeti delavci v apnenicah le dnevni zaslužek 27,75 din. Toda bivša TPD prežalostnega spomina je čakala samo na ugodno priliko, da zniža mezde v apnenicah in odvzame delavcem deputatni premož. In res se je spravila na svoj apneničarski obrat: dne 15. decembra 1935 je tedanji delovodja apnenic prebral pred kolektivom seznam delavcev, ki naj bi bili 31. de-

in Narodna strokovna zveza. Zanimivo je, da so delavci po gladovni stavki leta 1934 spoznali izdajalce iz vrst delavske organizacije, namreč voditelje Zveze rudarjev, v konkretnem primeru tajnika Zveze rudarjev Arha, in so množično vstopali v Jugoslovansko strokovno zvezo, ki je z delom dokazala, da je res na strani delavcev. No, in res: leta 1936 je Jugoslovanska strokovna zveza začela delati v mezdnem gibanju in zahtevala, da delavce v apnenicah ne sme biti ločen od rudarja, kajti njihov skupni gospodar je bila TPD. Ko so člani JSZ povedali svoje zahteve, jih je tajnik Zveze rudarjev Arh zasmehoval, češ: kaj vendar hočete, saj ne boste nič dobili! Seveda se apneničarji niso na to ozirali; JSZ je s svojim zastupnikom, ki je zastopal apneničarski obrat, izdelala predlog za kolektivno pogodbo, v kateri je bila bistvena točka povišanje plače in vrnitev pravice do deputatnega premožja. Predlog so poslali v Ljubljano in TPD je poklicala zaupnike in predstavnike JZS na pogajanja. Toda na tem sestanku se TPD sploh ni hotela pogajati z delavskimi zaupniki, marveč je izjavila, da ne da nič.

To je bilo 1. septembra 1936. Delavci v apnenicah so takrat razumljivo nestrojno čakali, kakšne novice bodo zaupniki prinesli iz Ljubljane. Delavci so na železniški postaji pričakali delegate. Takoj ob prihodu teh so izvedeli, da pogajanje s TPD ni rodilo nobenega uspeha. Delavci so bili zaradi tega prisiljeni, da posežejo po drugih sredstvih. Sklicali so sestanek JSZ, ki se

ga je udeležilo vse delavstvo. Na zborovanju je bil soglasno sprejet sklep, da drugi dan delavci zasedejo vsa svoja delovišča in začnejo s stavko.

In res. Drugi dan je poslovdja apnenic razporedil delavce kakor po navadi po delovnih mestih. Delavci so šli s sklonjenimi glavami na svoje delovne kraje misleč: kaj bo sedaj — stavkovni odbor pa je sporočil delovodji, da so delavci zasedli obrat in stoli v stavko. Seveda so takoj začeli peti telefoni, zlasti se telefon tedanjega rudniškega ravnatelja v Zagorju, ing. Vitolda Biskupskya, ki je vložil vse svoje moči, da bi zlomil stavko. Toda delavci so v stavki delali previdno; peči, ki so bile pod ognjem, so kurili, ostalo delo pa je počivalo. Že drugi dan stavke je delovodja apnenic poklical člane stavkovnega odbora in jim sporočil, da morajo apnenice nujno odpustiti v Trbovlje vagon apna, češ da je ožen v jami. Stavkovni odbor je takoj sklical sestanek vseh delavcev in jim povedal, za kaj gre. Delavci so kot en mož sklenili, da ne bodo oddali niti kilograma apna, dokler bodo stavkali. Drugače pa so bili stavkujoči delavci zelo previdni, da ne bi kdo razbil njihovo borbo. Pri vseh motorjih in ostalih strojih napravah so stavkujoči postavili straže.

Naslednji dan so bili predstavniki JSZ in delavski zaupniki poklicani k TPD v Ljubljano na pogajanja. Zvečer so se vrnili, toda tokrat ne popolnoma praznih rok. Dosegli so povišanje dnevnice za 2 din in 3 tone deputatnega premožja.

OB DNEVU BRIGAD

(Nadaljevanje s 1. strani.)

na Dolenjskem, ki so bile neprestano izpostavljene napadom naših brigad.

Padale so postojanke za postojanko. Naj omenim samo nekaj akcij: borbo za Ajdovec, Žužemberk, Dob.

Mrzdlo decembrsko noč 1942. leta je Gubčeva brigada prvič napadla Žužemberk. Borci so naskakovali od bunkerja do bunkerja in zavzeli žužemberški grad. Samo v sodnji se je še držal

Eden izmed takih do takrat nepoznatih borcev je tudi Čoban - Franc Krese, doma iz okolice Trebelnega. Šele zvečer se je sovražnik udal. Od gradu pa je ostalo samo še zidovje.

Mnogo je bilo še pohodov, mnogo prečutih noči in utrujenosti do onemoglosti, toda vroče vere v zmago ni zmanjkalo. Mnogokrat je zletela dolenjska in šentjanska proga v zrak, marsikateri dober tovarš je padel. Rasel je trpeti lik zavedne slovenske matere. Ni je bilo vasi, kjer partizanska patrulja ne bi dobila kruha. Belogardistični izdajalec pa so se majala tla pod nogami. Blizal se je zlom italijanskih fašistov. Do takrat pa je bilo treba še na Hrvaško, kjer se je s krvjo utrjevalo bratstvo med Hrvati in Slovenci.

Nihče od Slovencev ne bo pozabil hladnega propada »slavne italijanske vojske« jeseni 1943. leta. Zato se nam še tembolj čudno in nerazumljivo zdi »purmansko« šoptiranje današnjega italijanskega imperializma.

Ob italijanskem razsulu je bil komandant Gubčeve brigade Stane Potar - Lazar, komisar brigade pa Janez Vipotnik, doma iz Zagorja v našem trboveljskem okraju. Takrat je brigada razoroževala italijanske vojake v vsej Mirni dolini. Prav smešno je bilo videti še do večerj surovega italijanskega vojaka. Brigada je bila lepo sprejeta v malem dolenjskem trgu Mokronog in povsod, kamor je prišla. Svoobodno je vzkipevala velika ljubezen našega ljudstva do svoje vojske. Toda treba je bilo naprej preko Gorjancev čez Žužemberk spet na Hrvaško. To je bil prvi večji pohod novih partizanov, ki so prišli v brigado ob italijanski kapitulaciji. Brigada je v naskoku zavzela postojanko Stojdrag. To je bil uspeh preizkusa mladega topništva Gubčeve brigade, ki smo ga zaplenili Italijanom. Po končani akciji smo se vrnili v Slovenijo, pred Kostanjevico, kjer je izgubil svoj sošolec Franjo nogo. Hrabro se je držal na prevozu v partizansko bolnišnico. Požrtvovalne so bile vedno in povsod naše bolničarke-partizanke. Brezmejna ljubezen do narodnoosvobodilne vojne jim je lajšala vse, tudi najtežje žrtve in težave partizanskega življenja.

Nastopila je huda preizkušnja mladih borcev: komaj dober mesec dni po njihovem vstopu v partizane — oktobra 1943 — se je začela ena izmed najhuj-

Apneničarji so bili zaenkrat s tem uspehom zadovoljni; rekli so si, da bodo drugi še več dosegli. Na sestanek, na katerem so zaupniki razložili delavcem doseženi uspeh, je prišel tudi Arh, ki je iz primerne razdalje opazoval zborovanje. Misli si je pač, da delavci brez njega ne bodo nič dosegli. No, pa se je mož varal. Delavci so že takrat spoznali, kdo je njihov prijatelj in kdo sovražnik. To je bila prva samostojna stavka apneničarjev brez sodelovanja rudarjev. Pri nadaljnjih mezdnih bojih je JSZ pri vsakem pogajanju za zvišanje plač zastopala tudi koristi apneničarjev vse do okupacije.

Med vojno so se apneničarji izkazali kot pravi rodoljubi, saj so brez izjeme vsi delovali v narodnoosvobodilni vojni. Mnogo jih je dalo življenje za boljšo prihodnost delovnega človeka, spet drugi pa so bili odpeljani v nemška taborišča kot aktivisti OF. Vsi tisti pa, ki so ostali, so po osvoboditvi spet pridno prišli za delo — tokrat v zavesti, da delajo zase in za svoj narod. Uspehi, ki jih je kolektiv apnenic rudnika Zagorje dosegel skozi vsa leta, nam kažejo, da v kolektivu še vedno živi tisti revolucionarni duh, ki je v njem živel takrat, ko so delavci v mezdnem gibanju zastavljali vse moči za izboljšanje svojega materialnega položaja. Ob praznovanju 16. obletnice zmagovite stavke leta 1936 si mnogi apneničarji lahko rečejo, da je bila tedanja žilava borba uspešna predvsem zaradi tega, ker jo je vodila Komunistična partija Jugoslavije.

Stavka apneničarjev v Zagorju od 3. do 5. septembra 1936

oembra istega leta odpušteni z dela. Na tej listi so bili vsi delavci razen delovodje in obratovodje. Ko je prišel 31. december, so bili v apnenicah res odpušteni vsi delavci, ki so imeli dnevno 40 din ter pravico na deputatni premož — vsi ostali pa, ki so imeli dnevni zaslužek po 27,75 din, 24 din in še manj, so lahko delali še naprej. Čez 14 dni ali čez 1 mesec pa so bili vsi odpušteni sprejeti spet nazaj v delo, toda z dnevno mezdno od 24 do 27,75 dinarjev. Tako so apneničarji ostali tiste čase prepuščeni sami sebi in globoko razočarani, ker se nihče od rudarjev ni zmenil zanje, čeprav so apneničarji skozi vsa leta stali v vseh mezdnih bojih zvesto ob strani rudarjev. No — treba se je bilo boriti. In začeli so.

Na obratu apnenic so bile tedaj tri strokovne (sindikalne) organizacije: Jugoslovanska strokovna zveza, ki je bila najmočnejša, nadalje Zveza rudarjev

sovražnik. Od tam ga borci brez težkoga orožja niso mogli pregnati.

Sledila je znana akcija na grad Dob pri St. Rupertu. Italijanski fašisti so se v njem mastili in popivali globoko v noč. Bilo je na Stefanovo. Med veselo družbo fašistične soldateske je padla kot strela z jasnega neba bomba na težko obloženo mizo. Prostovoljci-bombaši so po lestvah, naslonjenih na grajski zid, prišli do lepo razsvetljenih okon. Bitka se je razvijala od sobe do sobe, vso noč in dan. S trdnjo in jasno zavestjo komunista-borca za boljšo bodočnost slovenskih ljudskih množic so se borili tu: Rade, Ibr, Vasja, Kolar, Zagar in še mnogo drugih. Iz še večerj nepoznatih, brezimnih hlapcev in dekel raste nov komandni kader — zvest svojemu malemu narodu, neprijetno bolji kot pa klerikalni banditi dr. Anton Korošec, Erlich ali Natlačen, ki so svoj narod in sebe prodali.

J. KUMLANC:

Iz partizanskega dnevnika

31. avgusta: Dobili smo nalog, da gremo s korpusom. Naglo smo se odpravili za njim in ga ujeli nekaj kilometrov pred Črnomlajem. Od daleč sem spoznal Tinka Bočka, ki je gnil v koloni kostruna. Tudi Nacelj (Rovtar) je bil zraven. Namesto puške je nosil na rami žago. Ob enajstih zvečer smo prišli v Stari trg. Prepeljali smo se preko Kolpe z brodom, nato pa nadaljevali pot do Broda na Kolpi. Kraj sam je bil precej opustošen. Zjutraj smo se odpravili naprej in ustavili v večji vasi ob Kolpi. Po večerji smo skupno s frontnim gledališčem priredili miting, ki so se ga domačini zelo razveselili. Čeprav smo bili utrujeni, smo nadaljevali pot preko Cabra, Prezida, Podgore in Vrha in se 3. septembra ustavili v Starem trgu. Tukaj smo priredili s frontovci uspeh miting.

10. septembra: Ob osmih nas je presenetilo streljanje. V prvem trenutku smo mislili, da gre za šalo. Ko pa je streljanje postalo vse bolj pogosto, smo videli, da smo napadeni. Na povelje smo hitro pobrali svoje reči in se umaknili v bližnji gozd, v dolini pa se je borba nadaljevala. Belogardisti in Nemci, ki jih je bilo okrog 2000, so napadali. Razločno smo videli bele in Svabe, kako so se razporejeni v stolpe pomikali v dolino. Naši so potokli kar petdeset sovražnikov in tudi sami utr-

peli precejšnje izgube. V gozdu smo bili ves dan brez hrane. Začeli smo nabirati lešnike. Ker se Nemci še niso umaknili iz Loške doline, smo se utaborili v leševini poleg vasi Babna polica. Noči so bile hladne. Ponotič so delale nemir verice, ki jih je bilo v teh gozdovih vse polno. Naslednji dan smo se vrnili v vas. Popoldne smo igrali padlim borcem, po pogrebu pa smo se odpeljali v Novo vas. Težko mi je bilo pri srcu, ko smo se peljali skozi Lož, kjer so Italijani požgali okrog 120 hiš. V Novi vasi smo pokopali predsednika ljubezen do narodnoosvobodilne vojne, ki so ga prejšnji dan umorili belogardisti.

14. septembra: Dobili smo povelje, da gremo s frontnim gledališčem na Primorsko. Prehodili smo znatno pot in se za hip ustavili v vasi Vrh. Spotoma sem se šalil in rekli: »Če pridem še kdaj domov in mi bo kdo rekel, da je truden, ker je šel iz Zidanega mosta v Hrastnik, mu bom takoj zabrusil, da sem v partizanih tako daleč hodil k večerji.« Ker so bile na Primorskem hajke, smo se vrnili h korpusu.

16. septembra: Ze ob štirih zjutraj smo odšli na pot. Še šestih smo se ustavili v vasi Vrh. K nam je pristopilo sedemnajst domobrancev.

19. septembra: Popoldne ob petih smo pokopali nekega angleškega pilota.

Ponesrečil se je pri Cerkljanskem jezeru. Letalo je imelo okvaro. Pilot se je hotel rešiti s padalom, ki se pa ni odprlo. Pokopali smo ga z vsemi vojaškimi častmi, pevski zbor pa mu je zapel: »Gozdčič je že zelen« in »Žrtvam«.

22. septembra: Po večerji smo igrali pri štabu korpusa, ker je politkomisar, major Frenk, odhajal na novo službeno mesto. Zamenjal ga je Janez Hribar.

25. septembra:

Ves dan je deževalo. Komandir, komisar in kuhar Darko so bili danes premeščeni. Med prepisovanjem not sem napisal pismo svoji ljubi družini. Dva Zagorjana sta se odpravila domov po note, pa sta se zvečer vrnila, ker kamion ni bil pripravljen. Po petdnevnih bojih so partizani osvobodili Banjo Luko. Od Snežnika vleče mrzel veter, tako da nas pošteno mrazi. Zvečer je zavladalo splošno veselje, ker smo dobili tobak. Jezila sta se edino nekadilca Gračner in Volker, češ da bo spet soba polna dima. Vendar pa sta se morala pokoriti večini in jezna obmolkniti.

29. septembra: Ves dan so regljale strojnice. Zvečer smo pri večerji zvedeli, da je v borbah padel komisar Frenk. Padel je in tako ni prispel na novo službeno mesto.

Hudo nam je bilo za padlim komisarjem, ki je bil z nami takoj prijazen.

6. oktobra: Po kosilu me je poklical Zagorjan Krautberger in mi povedal, da morava takoj v pisarno. Komisar je naju obvestil, da sva s Krautbergerjem sprejeta v Partijo. Takoj za tem smo imeli partijski sestanek.

7. oktobra: Dopoldne je prišel k nam Zdravko Stradar, najmlajši godbenik, ki je ostal pri nas. Po kosilu smo krenili v Novo vas na miting. Spotoma smo srečali kolono 350 novincev. Zelo me je razveselil Milan Suštar, ki mi je izročil pozdrave od družine. V društvenem domu smo zaigrali nekaj koračnic. Za tem je bil govor, katerega smo pogosto prekinjali in vzklikali prisotnemu narodnemu heroju Dakiju.

8. oktobra: Zjutraj je prišel k nam Alojz Ivanc in nam pripovedoval svoje doživljanje iz borb. Ob dvajsetih smo zvedeli, da v bližini Svabi napadajo naše položaje: ob štirih popoldne smo dobili nalog, da naj skupno s frontnim gledališčem krenemo v 24 km oddaljeni Cabar. Zvečer ob osmih smo prispeli do kože mokri na mesto. Preden smo pričeli z mitingom, smo zvedeli, da so Nemci oddaljeni od Cabra komaj 5 km. Vso noč smo bili pripravljeni na odhod. Spati nismo smeli, niti ne bi mogli, ker smo bili premočeni do kože. Do zjutraj se je obleka na nas že precej posušila. (Nadaljevanje prihodnjico)

Proslava 30-letnice športa v Trbovljah

Pred VI. kongresom KPJ
in V. kongresom LMJ

Vedno več osnovnih mladinskih organizacij okraja Trbovlje tekmuje v počastitev VI. kongresa KPJ in V. kongresa LMJ. Prva pohvala mladinskih organizacij je zbrala med mladimi tekmovalci polet. Med organizacijami se je začelo tekmovanje, ki je priložno posebej do izraza v pripravah za zlet »Svobode« v Trbovljah v preteklem mesecu.

Na osnovi doseženih uspehov se je okrajni komite LMS Trbovlje odločil, da izreče priznanje:

1. mladinski organizaciji steklarne v Hrastniku, ki je prejela pohvalno listino CK LMS. Tej mladinski skupini se izroči kot najboljši mladinski organizaciji v našem okraju prehodna zastavica okrajnega komiteja LMS Trbovlje.

Ti mladinci so pripravili tovarniško konferenco, na kateri so obravnavali pismo Rankovića o delu z mladino ter sklepe XVI. plenuma CK LMS. Na konferenci je mladina razpravljala o delu in življenju mladine v tovarni ter predlagala upravnemu odboru, oskrbovanih v tovarniškem samskem domu, ki se zaradi nizkih plač komaj preživljajo. Mladina je nadalje predlagala na odločilnem mestu, naj se mladinci ne zaposlujejo na pretekih in zdravju škodljivih delih. Veliko skrb posveča tovarniška mladina kulturnemu in fizikalnemu delu. Tako je 49 mladincev in mladink vstopilo v društvo »Svoboda«, ki aktivno sodeluje v gledališki skupini, pevskem zboru in godbi na bobne. 33 mladincev in mladink deluje v TVD Partizan. 15 pa v SD Bratstvo. Pri urejanju igrišča za odbojko so mladinci opravili 255 uradnih ur, na list »Mladino« pa pridobili 23 novih naročnikov.

Pohvalno listino prejmejo:

2. mladinska organizacija rudniške separecije v Trbovljah, ki ima zelo dober tekmovalni našt. Sekretariat LMS je organiziral ena 14-dnevna predavanja o zgodovini KPJ in SKOJ ter priredil dve predavanja o religiji in o liku člana LMS. V razvedrilo mladine je organizacija pripravila izlet v planine in družabni večer. Mladina je sodelovala ob zletu »Svobode« v Trbovljah pri okrasitvah kraja, na predvečer zleta pa je pripravila kres nad Trbovljami.

3. Mladinska organizacija na Olo d. društva »Svobode« in TVD Partizan. V pripravah za zlet »Svobode« v Trbovljah so delali vsi mladinci in mladinke; pet jih je sodelovalo na tovarniškem nastopu, dva sta nastopila v igri »Križar«, ostali pa so pomagali pri prodaji zlatih znakov, pri postrežbi gostov in okrasitvi ob zletu »Svobode«. Na predvečer zleta je ta mladina pripravila kres na Klečici. Mladina ima skupno s člani sindikata politični študij. Na list »Mladina« je naročilo 14 članov.

4. Mladinska organizacija v Radečah; ta se je dobro pripravila na zlet »Svobode« v Trbovljah. Tako je 14 članov sodelovalo v igri »Hlapci«, 10 pa na tovarniškem nastopu. Večina mladincev je vključena v TVD Partizan.

Poleg teh aktivov se izreka javna pohvala se mladinski organizaciji cementarne v Trbovljah in mladini Mestnega magazina v Zagorju.

Uspehi v drugem mesecu tekmovanja naj bodo spodbuda vsem mladinskim organizacijam našega okraja za nadaljnje tekmovanje na čast VI. kongresa KPJ.

Prehodno zastavico bo okrajni komite LMS Trbovlje podelil redno mesečno najboljši mladinski organizaciji, prav tako bodo za služenje mladinske skupine prejeli pohvalne diplome.

Okrajni komite LMS
Trbovlje

Enajstletna nogometašev trboveljskega »Amaterja«, slikana pred pričetkom druge svetovne vojne, ki je v jeseni leta 1941 v zelo močni konkurenci osvojila prvenstvo slovenske lige

teren blaten, je bila tekma vendar zanimiva. Radnički je bil tehnično boljši, a je v drugem delu igre popustil, kjer je imelo moštvo Rudarja priložnost, da nadomesti v prvem polčasu prejete gole, a se mu to po smoli ali nerodnosti Klančičarja, ki je — kakor že rečeno — napravil dva enajstmetrska strela, ni posrečilo. Dober pa je bil v tej igri spet vratar Ahlin, ki je tudi tokrat ubranil več strel, za katere so bili vsi prepričani, da so neubranljivi. Oba gola za Rudarja je dal Knaus,

in sicer izvrsten strel v 65. minuti, drugega pa v 70. minuti z glavo, ki je bil izredno lep strel. Taktična pogreška v domačem moštvi je pač bila, da je branilca igral Klančičar, vendar se je pozneje igra spremenila, ko je napadalec Florjanc zamenjal mesto s Klančičarjem. Tej napaki in izgubi dveh golov po Klančičarju je pripisati, da so gostje odšli iz Trbovelj kot zmagovalci. Tekmo je sodil Matanovič iz Reke, ki je napravil več napak, a jih je pozneje popravil.

DELO TRBOVELJSKIH PLAVALCEV

Plavalni klub v Trbovljah nastopa letos v III. ligi za prvenstvo Slovenije, v katerem sodeluje še osem klubov. Če sodimo po dosedanjih tekmovanjih, se bodo Trboveljčani uvrstili na 7. do 9. mesto, ker dvoboja med Zelezničarji Celje, Jesenice in Rudarjem še ni bilo. Letošnji plavalni spored za trboveljski klub ni bil bogat. Treninje so vsak dan, a so precej odvisni od samoiniciative posameznih plavalcev in plavalk, ki se trudijo, da z lastnimi izkustvi in opažanji pomagajo drug drugemu. Letošnje leto je prvo po osvoboditvi, da ima klub popolno plavalno ekipo, ki sestoji iz 11 tekmovalcev in 6 tekmovalk. Klub ima 40 članov. Zal pa nima popolne skakalne ekipe, ki premore le dva skakalca, oba pa bi se ob podpori dobrega trenerja razvila, ker sta mlada in kot samouka dobro izvajata skoke. Skakalni šport je lep, a zelo težak. Vzganjanju skakalcev je potreben predhodni trening na suhem, ki pa ga lahko nudi le strokovnjak za skoke v vodo. Tudi nekaj žensk bi lahko pridobili za skakanje v vodo, kajti brez skakalk prepuščamo mnogo važnih točk v korist nasprotnikov. Plavalna ekipa, ki bi morala šteti najmanj 20 tekmovalcev in prav toliko rezerv, bi klubu zagotovila sodelovanje na vseh tekmovanjih in dala postopoma marsikakšnega odličnega plavalca.

V začetku leta si je klub zadal nalogo, da pritegne čimveč pionirjev in pionirk in s tem okrepi klub s člani, tekmovalno vrsto pa z odličnimi tekmovalci. Prav letošnje leto je pokazalo, da klub ne bo mogel uspevati, če ne bo pridobil podmladka. Dotok novih članov iz vrst mladine pa je bil zelo slab. Z odhodom šestih je izurjenih plavalcev k vojakom pa bo v klubu nastala spet nova vrzel, ki je ne bo lahko izpolniti. To se bo poznalo še drugo leto, ko bo klub moral na tekmovalne spet z začetniki in pionirji.

Letošnje tri plavalne tekme so se končale za Rudarja s porazom. Vendar pa ne smemo misliti, da je klub morda nesposoben. Doseganje boljših rezultatov plavalcev iz prejšnjih let in pridobitev plavalk je vsekakor napredek, ki pa bi bil večji, če bi klub razpolagal s trenerjem in če ne bi bilo še drugih vzrokov, ki ovirajo usposabljanje in

dvig plavalnega kadra v Trbovljah.

LO mesta Trbovlje je letos ugodno rešil prošnjo plavalnega kluba glede znižanja vstopnine v kopališče. Člani so plačevali 80, mladinci 50, pionirji pa 20 din mesečno za nemoteno uporabo kopališča. Ta znesek plačuje vsak član sam. Sedaj pa si oglejmo možnosti treninga v bazenu kopališča! V bazenu se je v letošnji hudi vročini kopala množica ljudi, ki se je dobesedno prevrnila po bazenu. Bazen je odprt od 8. ure zjutraj do šestih zvečer. Dopoldne so skoro vsi člani kluba službeno zadržani, tako da pride zanje v poštev le popoldanski čas. Nekako ob pol šestih zvečer pričenejo v kopališču prositi ljudi, da zapuste bazen, da bi plavalci mogli začeti s treningom. Najkasneje ob pol 7. uri zvečer pa spet želi upravnik kopališča, da se bazen in kopališče zapre. Dva dni v tednu sploh ne morejo računati na trening, ker je bazen prazen zaradi zamenjave vode. Tak je položaj v trboveljskem bazenu, ki prav gotovo ni v prid plavalnemu športu. Velikost bazena v Trbovljah znaša 30 x 12 metrov pri 17.000 prebivalcev, ki jim je odvzeta vsaka druga možnost, da se v poletnih mesecih vsaj ohladi. Sava, ki teče mimo Trbovelj, je vedno umazana in njen tok nevaren. Člani trboveljskega kluba so plavali že v marsikakšnem kraju Slovenije, kjer so po osvoboditvi, zlasti pa v zadnjem letu, zgradili odlične bazene olimpijskih mer, tako n. pr. v Slovenskih Konjicah, Kamniku in v

Preboldu. Vsi ti bazeni so napolnjeni s čisto in zdravo vodo, ne pa z umazano kot v Trbovljah, zaradi česar mnogo ljudi sploh ne gre v bazen, ker se boji za svoje zdravje. Ravno tako ti ljudje tudi ne puste svojih otrok v kopališče.

Trdne volje plavalcev in plavalk ne manjka. Mladina, ki si želi plavalnega športa, mora imeti svoj športni prostor. Ob podpori trenerja bo primeren bazen omogočil plavalno delovanje. Z gradnjo novega velikega plavalnišča bo rešeno nešteto problemov v zvezi s plavalnim športom, ki jih drugače ni mogoče rešiti. Naj se v Trbovljah pridruži velikemu in malemu stadionu še dostojen plavalni bazen, ki bo res v veselje plavalcem, v korist delovnemu ljudstvu in v ponos Trbovljam.

Šahovski turnir ob 30-letnici športa v Trbovljah

Šahovski brzturnir za mesec avgust so trboveljski šahisti odigrali šele pretekli četrtak z 22 šahisti, ki so igrali v dveh skupinah. V prvi skupini je zmagal Jazbec st. z 9 in pol točke pred Drobežem (9 točk) in Tausičem in Ovničem (8 točk). V drugi skupini je zavel prvo mesto pionir Jazbec ml., ki je dobil vseh 9 točk. Na drugem mestu je bil Frece (7 in pol točk). Paik je dosegel 6 in pol točk, 4. in 5. mesto sta pa zavela Turk in Drnovšek (vsak 5 točk).

Devet igralcev obeh skupin se je plasiralo v finale, kjer je bila igra zelo ostro. Prvo in drugo mesto sta si razdelila Jazbec st. in Tausič (6 točk), tretji je bil Frece (5 točk), četrto in peto mesto pa sta zavela Drobež in Drnovšek (vsak 5 točk).

V nedeljo, 7. t. m., je bil v Trbovljah mladinski turnir za prvenstvo celjskega

okrožja. Razen trboveljskega so se udeležili tega tekmovanja samo trije klubi (iz Zaleca in Celja).

Šahovski klub Rudarja je postavil kar 3 moštva. Njegovo I. moštvo si je osvojilo prvo mesto s 23 in pol točke (od 30 dosegljivih), drugo mesto pa si je priporočilo II. moštvo Rudarja s 17 točkami. Tretje mesto je zasedlo moštvo žalskega kluba (16 točk), četrto mesto pa so zaveli mladinci šahovega kluba iz Celja z 12 in pol točke. Na peto mesto so se plasirali mladinci Kovinarja (Celje) z 11 točkami in 6. mesto pa moštvo Rudarja III z 9 in pol točke, ki so ga sestavljali večinoma pionirji.

Med posamezniki je bil najboljši mladinec Plevčak iz Celja, ki je igral za drugi deski brez izgub, prav tako je odločil mladinec Rudarja Rajčevac vse partije v svojo korist.

H. J.

V dneh od 30. avgusta do pretekle nedelje so Trbovlje slavile tridesetletnico športa v svojem kraju. Za ta jubilej so trboveljski športniki pripravili razna tekmovanja, organizirali tudi fotografsko razstavo, prav tako pa izdali prikupno knjigo, v kateri je opisana slikovita zgodovina športnega življenja v Trbovljah v dolgih 30 letih. Vsa bo rad listal po tej knjigi, saj je razvoj delavskega športa v Trbovljah povezan in prepleten z burnim političnim življenjem velikega rudarskega kraja, ki bo odšlo v zgodovino Trbovelj za poznejše rodove.

Preteklo nedeljo, 7. septembra, na zaključni dan 30-letnega jubileja športnega življenja v Trbovljah, so revirski športniki odkrili v svojem novem športnem domu spominsko ploščo svojim pokojnim tovarišem, padlim v naši osvobodilni vojni in žrtvam, ki so darovale svoje življenje kot talci. Praznovanje te športne obletnice je bilo posvečeno VI. kongresu KPJ, kjer so revirski športniki slovesno odprli svoj novi športni dom na stadionu SD Rudarja, priredili pa tudi razne športne tekme.

V nedeljo, 7. t. m., je ob 9. uri dopoldne častni predsednik SSD Rudarja tov. Anton Alič odprl športni dom v Trbovljah. Ob tej slovesnosti so odkrili v tem domu spominsko ploščo svojim v NOV padlim tovarišem. Ob tem slavlju je povzel besedo tudi tov. Ivan

Rudar : Radnički 2:3 (0:3)

Na koncu športnih prireditev v okviru tridesetletnice športa v Trbovljah je trboveljski Rudar odigral nogometno tekmo za pokal FLRJ z Radnički iz Niša. Zaradi napačne igralne taktike je Rudar tokrat po nepotrebnem prepustil

Sorn, borec iz leta 1941, odposlanci iz revirjev in ostali pa so položili pod spominsko ploščo vence. Sledila je slovesna seja, na kateri so govorniki prikazali obširno dolgoletno delo trboveljskih športnikov. Po tej slavnostni seji so odprli razstavo raznih športnih trofej in drugih spominkov, na samem stadionu pa so sledile športne prireditve.

V Tednu športa v Trbovljah so imeli med drugim revirski plavalci prvenstveno tekmo, kjer so dosegli dva omembe vredna uspeha: mladi Letnik je plaval na 100 m prosto 1:12,0, Zelezšek pa na 400 m prosto v času 5:34,0.

Nastopili so tudi rokometarji, in sicer privrkat. Ukloniti so se morali močnejšemu Krimu iz Ljubljane s še kar zadovoljivim uspehom 8:10 (6:7). Prav tako so tekmovali v atletiki športniki vseh odsekov. V peterboju so bili najboljši smučarji, med posamezniki pa tov. Pokorn (vsi od Rudarja). V odbojki so nastopile razne sekcije, kjer so zavzeli prvo mesto košarkarji.

Zasavski nogometni klubi so odigrali turnir. Zmagalo je moštvo B Rudarja, ki je igralo finalno tekmo z zagorskim Proletarcem neodločeno, a je zmagalo v enajstmetrovki. V tem moštvi sta tokrat nastopila izjemno Opresnik in Cestnik, ki služita svoj kadski rok, a sta na prošnjo kluba dobila izreden dopust. Mladi Opresnik je spet pokazal, da je med našimi mladimi športniki eden od najboljših.

na lastnem igrišču zmago svojemu nasprotniku — to še tembolj, ker je Klančičar zastreljal dve enajstmetrovki.

Kljub slabemu vremenu cel dan se je na stadionu Rudarja vendarle zbralo okrog tisoč gledalcev. Akoravno je bil

Prvo moštvo košarkarjev SSD »Rudarja«

KAJ SMO STORILI ZA UBLAŽITEV POSLEDIC SUŠE - IN ŠE KAJ

(Nadaljevanje s 1. strani)

da prepričamo ljudi, kaj je kmetijska zadruga in kaj so živinorejski odseki.

Na konferenci pa so se obravnavala še druga vprašanja. Zelo pereče je tudi stanovanjsko vprašanje, ki bi ga bilo mogoče ublažiti z gradnjo in popravilom stanovanjskih hiš. Pri Gospodarskem svetu LRS bomo skušali dobiti kredite za naš stanovanjski fond. Komunalna dejavnost je zelo majhna. Ako pregledamo bilanco denarnih dohodkov in izdatkov prebivalstva za prvo polletje, vidimo, da znašajo dohodki 908.350.000 din; od tega je šlo v trgovsko omrežje 68 odstotkov, v mrežo naših gostinskih obratov pa 111.617.000 din ali 15 odstotkov. Pri tem je treba vzeti še v poštev, da tudi v trgovinah prodajajo alkoholne pijače. Rečemo torej lahko, da smo od več kot 900 milijonov dohodkov potrošili okrog 18% za pijačo. To je žalostna slika, ki pravi, da v našem okraju preveč pijančujemo. Na zaposlenega človeka v okraju pride torej okrog 2000 din mesečno za izdatke v gostinah! Temu nasproti

pa smo dali za stanovanjsko-komunalno dejavnost komaj 12.833.000 din ali bora 2 odstotka! To so žalostne, naravnost porazne statistične ugotovitve v našem okraju, ob katerih se moramo vsi zamisliti. Stanarina za eno stanovanje znaša povprečno 93 din, kar je glede na potrebna popravila stanovanj in ostale izdatke občutno premalo. Pri nas imamo okrog 189 nedograjenih hiš, najemnine pa so prenizke. Naši delavci bi potrebovali za nove gradnje, za doživljanje in adaptacije potrebne kredite. Tudi naši delavski sveti naj bi o teh silno važnih stvareh resno razmišljali! Za dograditev vseh teh hiš bi potrebovali nekaj nad 100 milijonov dinarjev.

Pa tudi elektrifikacija je po nekaterih vaseh še pereče vprašanje. Tako smo ugotovili, da bi morali sami kmetje več žrtvovati. Tako na primer v Podkumcu čakajo, da bo vse stroške za elektrifikacijo plačala država, medtem ko so kmetje v Čemšeniku sami precej prispevali, zato jim bo tudi v kratkem zasvetila električna luč.

13

EARL BIGGERS:

Skrivnost

EMIE DURAND

Nato se je obrnila k svojemu šefu: »Potrebno bi bilo, da mu začasno daste kakšno službo in da ga sprejmete kot osebo, izredno sposobnega detektiva.«

Državni tožilec se je nasmehnil: »Takšno ravnanje ne bi bilo popolnoma v skladu s predpisi.«

»Izključeno!« je pritrdil Flannery. »Zakaj?« je poslela vmes gospodična. »Ta primer je tako zapleten, da ne bomo imeli nikoli zadosti osebja v pomoč. Gospod Chan van nikjer ne more biti napoti, gospod Flannery. Z vami bo sodeloval kot svetovalec, vi ste pa tako razumni, da boste znali ceniti dobre nasvete.«

»Vi ste član policije v Honolulu in ste sedaj na dopustu, kaj ne?« je vprašal državni tožilec Chan.

»Da, na dopustu, ki se vleče kot harmonika,« je potrdil Chan.

»Kljub želji gospodične ne vidim razloga, zakaj bi nam pomagali. Gospoda Flanneryja ne bi smeli ovirati pri njegovem delu.«

»To pomeni, da nepoklicani ne sme v vašo stvar vtikati svojega nosu,« je dejal Flannery.

»Modri Konfucij je rekel: Kdor ni član ministrstva, se ne sme vtikati v vladne posle — je odgovoril Chan. »Vi morate voditi preiskavo, kar se pa mene tiče, bom ostal v ozadiju in bom samo razmišljal.«

»V to privolimo,« je pristavil Flannery. »Sedaj bom zaslislal Garlando. En biser iz njene ovratnice je ležal pod pisalno mizo sira Frederika. To stvar bom razčistil.«

»Ne razumem vaših razlogov,« je trdovratno odgovoril Flannery.

»Zakaj ne, gospod nadzornik,« ga je ustavil državni tožilec. »Gospodična Morrow je zelo spretna. Prepustite ji ženske, vi pa se držite moških.«

»Kakšne moške? V tej aferi so same ženske.«

Mislil, da je stvar urejena, je gospodična z nasmehom pogledala nadzornika. »Hvala vam, gospod Flannery. Poiskala bom gospo Garland. Treba pa bo zaslišati še gospodično Lillo Baar. O poteku svojega dela vas bom sproti obveščala.«

»Krasno!« Kaže, da sem tukaj odveč in potreben le toliko, da bom poslušal vaše pripovedke, ko bo že vse končano.«

»Motite se,« se je vmešal Chan. Vi ste vse. Ko bo prišel trenutek zmag, kdo bo pobral lavorike, in sicer po pravici? Nadzornik Flannery, ki vodi preiskavo! Ostali bodo izginili kot megla pred soncem.«

Gospodična Morrow je vstala: »Sedaj moramo iti, gospod nadzornik. Saj bom kmalu spet pri vas. Greva, gospod Chan.«

Kitajec je nekam omahoval: »Prosim gospoda nadzornika za oproščanje. Vem, da mu je morda navzočnost nadležna. Če bi bil na njegovem mestu, bi čutil enako.«

»Tako je,« je dejal Flannery. »Obljubili ste, da boste stali ob strani in razmišljali. Premišljajte, kolikor vam je drago, kajti tega vam ne morem preprečiti. Glejte, dajem vam tudi to, ki boste o njej lahko razmišljali. Tedaj mu je ponudil drobno letno poročilo Cosmopolitana Kluba. »Dobro premišljajte o tem. Medtem se bom jaz ukvarjal z drugimi stvarmi.«

Chan se je priklonil.

»Jaz se držim znamenitega kitajskega modrija, ki je dejal: »Samo norec se ukvarja z drugimi, modrijan pa sam s seboj. Na svidenje!« Odšel je v gospodino.«

Flannery, ki je bil rdeč kot kuhan rak, se je obrnil k državnemu tožilecu:

»Lepo, zares lepo!« je vzklisknil. »To je najbolj zamašan primer v moji službi, vi pa mi dajete za pomočnika deklo in Kitajca. Grozno!«

Državni tožilec se je nasmehnil: »Kaj veste? Mogoče pa boste dosegli mnogo več, kakor mislite.«

»To bi bil pravi čudež. Dekle pa Kitajec! Tisoč težav. Prav primeren vzrok za moje tovarše, da me bodo zbadali.«

Medtem sta deklo in Kitajec odšla in se pridružila Kirku.

»Od gladi umiram,« je rekel Kirk. »Jedla bosta z menoj. Pojdimo hitro domov.«

Doma je Kirk ukazal Paradyju, naj pripravi mizo še za dva, potem pa je pospremil Chana v njegovo sobo. Pustil je detektiva, da je brskal po svoji priljagi, sam pa se je vrnil v salon k gospodični Morrow.

»Vi ste večni gostitelj,« mu je rekla smeje. »Da, kot gost mi bo Chan posebno drag. Svojevraten človek je in mi je všeč. Povabil sem ga pa tudi iz drugih vzrokov. Vi boste delali skupaj s Chanom, kar pomeni...«

»Da se bom pod njegovim vodstvom izučila...«

»In zato bo potrebno, da pridete od časa do časa v stik z mojim gostom. Tako bom imel tudi jaz srečo, da vas bom lahko videl.«

»Ne razumem vas, zakaj bi me radi večkrat videli?«

»Zato, da se bova vselej, kadar boste prišli, kaj pogovorila. To bo vselej vesel dogodek v mojem življenju.«

Gospodična je odkimala.

»Vi niste resen človek. Celo mene boste okužili z neresnostjo, če bom večkrat prihajala k vam. Nazadnje bom še službo izgubila...«

»Zakaj pa ne bi pogledali stvari še z druge strani? Mogoče pa nisem popolnoma nepoboljšljiv? Morebiti si vam bo posrečilo, da me boste spametovali ravno vi.«

»Ne verjamem.«

Chan je vstopil, Parady pa prinesel kosilo. Po obedu je Kirk postal resen.

»Spomnil sem se tiste deklice z dvajsetega nadstropja, namerel Lillo Baar. Sicer pa: ali sem vam sploh povedal, kako je prišel sir Frederik k meni? V času svojega potovanja skozi London sem se spoznal z njegovim sinom. Ta mi je pred nedavnim pisal, da bo njegov oče prišel v San Francisco. Odšel sem v hotel, kjer je stanoval. Od vsega začetka pogovora se mi je zdelo, da se zlasti zanima za Kirk Building. Zastavil mi je vprašanje za vprašanjem. Ko pa je izvedel, da stanujem v villi vrh nebotičnega dne, se je tako rekoč povabil sam. Nenačakano sem ga sprejel, toda imel sem občutek, da ima za bregom še neke druge namene. Ali ni to čudno?«

»Zares čudno, prav zares,« je rekla deklica.

»Dva dni pozneje, ko se je preselil k meni, je prošil za pojasnilo o indijski izvozniki družbi iz Kalkute. Zdelo se mi je, da je polagal največjo pazljivost na Lillo Baar. Nisem poznal ne firme ne Baarove, toda sir Frederik je odkril, da ima moj tajnik Kinsey zveze s to deklico. Na diskreten način se je začel pri njej zanimati za to deklo. Nekaj dni sem silil, da je Kinsey vprašal sira Frederika, če želi, da ga seznanim z gospodično Baarovo. Ta mu je odgovoril: »Bom že videl —, pa se mi je že tedaj zdelo, da je bila ravnodušnost v njegovem glasu ponarejena. Ne vem — ali bi utegnilo vse to biti važno za preiskavo?«

Glede na to, da je gospodična Baar nekoga dne odšla obkrožena iz pisarne sira Frederika, se mi zde te podrobnosti dragocene. Kaj pravite vi, gospod Chan?«

»Da, gospodična Baar se mi zdi zelo zanimiva in bi jo rad zaslišal, ali pa napravite to vi.«

Gospodična Morrow je vstala od mize: »Telefonirala ji bom in jo prosila, naj pride semkaj,« je rekla in stopila k telefonu.

Pet minut kasneje je Baarova stopila v salon Barryja Kirka, kjer so bili Kirk, Chan in Morrow. Vsi so bili iznadeni nad njeno nenavadno lepoto, ljubkostjo in modrijo njenih oči.

Zastopnica državnega tožila je vstala in s ljubezljivim nasmehom dejala:

»Hvala vam, da ste prišli. Jaz sem Morrow. Dovolite, da vam predstavim gospoda Chana in gospoda Kirka.«

Mlada gospodična ju je srmežljivo pozdravila.

»Rada bi govorila z vami,« je nadaljevala gospodična Morrow. »Jaz sem zastopnica državnega tožila.«

Lilla Baar jo je začudeno pogledala s svojimi velikimi modrimi očmi in rekla je tole: »Ah, da.«

»Gotovo ste že slišali o umoru, ki se je sinoči zgodil v vašem nadstropju?« je rekla Morrow.

»Sem.«

»Vi ste sinoči dali časa delati v svoji pisarni, ali ne?«

»Da, gospodična. Sedaj je začetek meseca in takrat imam vselej več dela.«

»Kdaj ste odšli iz te hiše?«

»Mislim, da je bilo okrog četrta na enajst, natančno vam pa tega ne morem reči. Odšla sem, toda o tem strašnem dogodku nisem vedela še nič.«

»Ali ste opazili kakšne sumljive ljudi v bližini hiše?«

»Nič, nikogar nisem opazila.«

